

→ Het Better Care Network zet zich in voor **betere zorg voor kinderen.**

Betere zorg voor kinderen betekent dat kinderen zo lang mogelijk bij hun ouders en in hun eigen gemeenschap moeten opgroeien. Hulp moet dus gericht zijn op het ondersteunen van kwetsbare gezinnen. Het sturen van vrijwilligers naar kinderreizen is in strijd met de visie op betere zorg van kinderen als vastgelegd in **internationale richtlijnen**. Omdat de realiteit is dat veel vrijwilligers zonder relevante opleiding voor een korte periode met kwetsbare kinderen gaan werken heeft het Better Care Network Netherlands onderstaande richtlijnen gemaakt. Hiermee hopen we onbedoelde schade aan kinderen te voorkomen en te bevorderen dat uitsluitend die mensen als vrijwilliger¹ bij kwetsbare kinderen worden ingezet, die hun kennis en ervaring kunnen overdragen aan lokale professionals.

DE REALITEIT

Veel organisaties werken met westerse vrijwilligers. Het gaat dan om werken met kwetsbare kinderen in een kinderreis, "weeshuis", jeugdcentrum, shelters, opvang van kinderen en/of gezinnen die op straat leven, in vluchtelingenkampen, scholen en vergelijkbare projecten. Het biedt organisaties de kans om "gratis" extra handen te hebben en geeft ook input, financieel, maar ook in de inbreng van nieuwe kennis, vaardigheden, spelletjes en activiteiten. Veel vrijwilligers brengen een sponsorbedrag mee of worden na afloop van hun tijd in het project ambassadeurs en fondsenwervers voor het project.

Vrijwilligers leren van hun vrijwilligerswerk dat niet ieder kind opgroeit zoals zij en ze ontdekken nieuwe culturen en gebruiken. Voor hen is dit een onvergetelijke ervaring. Het kan fysiek zwaar zijn, maar ook mentaal door alle moeilijke ervaringen die ze horen en meemaken. Maar vaak is het een prachtige kans om iets van een ander land te zien en iets nuttig te doen.

Om te zorgen dat de aanwezigheid van de vrijwilligers een positief effect heeft en geen schade toebrengt zijn richtlijnen ontwikkeld die zendende en ontvangende organisaties kunnen helpen om de hulp van vrijwilligers goed te overwegen en voor te bereiden. Het is belangrijk hierop beleid te ontwikkelen die het belang van het kind centraal stelt. Zo wordt de inzet van vrijwilligers niet alleen een onvergetelijke ervaring voor de vrijwilliger, maar ook een positieve factor in het leven van de kinderen.

1. Wees bewust van het belang van hechting van kinderen

Kinderen die niet bij hun ouders opgroeien, hebben allemaal een traumatische ervaring gehad. Ze zijn van hun ouders gescheiden en soms zelfs van hun hele familie. Zeker als ze in een kinderreis wonen, is de kans groot dat ze contact met hun familie missen. Gehechtheid ontstaat bij ieder kind van nature. Vanuit die beschermende gehechtheid ontwikkelt een kind zich en ontdekt de wereld. Elk kind heeft daarom behoefte aan vaste verzorgers met wie hij of zij een langdurige wederkerige relatie heeft. Dit legt de basis voor andere relaties. In een kinderreis met wisselende verzorgers die weinig tijd hebben voor het kind, missen kinderen die hechtingsfiguren. Kinderen en volwassenen met hechtingsproblemen hebben vaak minder vertrouwen in zichzelf en in anderen, waardoor ze moeite hebben met het opbouwen van vriendschappen en relaties. Het sturen van vrijwilligers voor een korte periode brengt daarom schade toe aan het kind.

¹ Waar gesproken wordt over vrijwilligers kan in veel gevallen ook gesproken worden over stagiaires die op internationale stage gaan. Aan het slot van het document zijn enkele specifieke richtlijnen opgenomen die betrekking hebben op internationale stages.

2. Zorg voor goed geschoolde en ervaren vrijwilligers

Om met kwetsbare kinderen te mogen werken in Nederland, bijvoorbeeld met kinderen die in een kinderkuis wonen, moet je een gerichte opleiding hebben en praktische kennis hebben opgedaan in begeleide stages.

In het buitenland worden soms 18-jarigen, net van de middelbare school, ingezet bij kinderen als verzorger in een kinderkuis of bij straatkinderen. Dit zijn de meest kwetsbare kinderen. Vanuit het belang van kinderen gezien, is dat geen goede match. Deze kinderen hebben juist behoefte aan goed geschoolde en ervaren krachten. Een vrijwilliger kan een goede vrijwilliger zijn als deze gescreend is en geselecteerd op basis van kennis en ervaring.

Criteria voor selectie van vrijwilligers:

- Beschikken over relevante kennis en ervaring met de doelgroep en kunnen dit aantonen door certificaten en/of referenties. Geschikte kwaliteiten zijn onder andere: maatschappelijk werk, psychologie, pedagogiek, begeleiding van doelgroep, medische zorg, onderwijs, enz.
- Beschikken over de levenservaring om moeilijke verhalen en gebeurtenissen, zoals mishandeling, misbruik, ernstige handicaps, te kunnen plaatsen en daarop adequaat te kunnen reageren.
- Zijn in staat het dagelijkse verzorgen van kinderen over te laten aan de lokale staf en de hechting van kinderen aan die staf te bevorderen door zichzelf op de tweede plaats te zetten en zich voortdurend bewust te zijn dat zij weer weg gaan.
- Zijn in staat het kind in de eigen cultuur terzijde te staan, zonder culturele vooroordelen.
- Zijn in staat kennis over te dragen op een respectvolle wijze, erkennend de kennis en ervaring van de lokale staf.
- Zijn in staat zo te werken dat ze zowel voor individuele kinderen als voor de ontvangende organisatie niet onmisbaar zijn.
- Stemmen in met de [Code of Conduct](#) en [Child Protection Policy](#) van de ontvangende organisatie.
- Hebben een (internationale) [Verklaring Omtrent Gedrag](#) en een verklaring van een arts dat zij lichamelijk en mentaal fit zijn om deze klus op zich te nemen.

- Zijn bereid de nodige medische voorbereidingen te treffen en inenting te nemen om risico's van besmetting en ziekte uit te sluiten.

Vrijwilligers moeten komen voor een specifieke taak: bijvoorbeeld het helpen opzetten van een project voor psychosociale verwerking van het overlijden van ouders (psycholoog), of het opzetten van een werkplaats voor het maken van hulpmiddelen voor gehandicapte kinderen (instrumentmakers en ergotherapeuten). Hierbij moeten zij samenwerken met lokale professionals om kennis over te dragen. Inzet van vrijwilligers wordt zo duurzaam en draagt werkelijk bij aan het verbeteren van een project door overdracht van kennis die past binnen de lokale context.

De jonge vrijwilligers zouden alleen als aanvulling een bijdrage kunnen leveren, zoals voor recreatieve activiteiten, huishoudelijke hulp of transport en nooit eindverantwoordelijk voor een taak of alleen met de kinderen mogen zijn in de directe verzorging. Het is belangrijk te overwegen of inzet van vrijwilligers werkelijk bijdraagt aan het verbeteren van de zorg ter plekke en niet ook, en beter, gedaan kan worden door lokale mensen. Vrijwilligerswerk mag nooit de lokale werkgelegenheid nadelig beïnvloeden.

3. Zorg voor gedragscodes en een kindgericht beleid

De zendende en ontvangende organisaties hebben een goed en helder beleid waar alle vrijwilligers aan moeten voldoen met betrekking tot de veiligheid en bescherming van de rechten van de kinderen. Er zijn heldere procedures voor het rapporteren van geweld tegen kinderen en andere zorg rond de veiligheid van kinderen en hun privacy. De organisatie moet een duidelijk beleid hebben voor geheimhouding van kennis over de achtergronden van de kinderen. Dit betekent een verbod op gebruik van foto's en informatie over de kinderen op internet en in social media, in verslagen naar de opleiding of achterban, tenzij hiervoor schriftelijke toestemming is van de ouders of wettige voogd van de kinderen. Vrijwilligers kennen en ondertekenen de richtlijnen voor zij op het project komen.

4. Bereid vrijwilligers goed voor met een training

In de training moeten kinderrechten en -behoeften, het belang van hechting in de ontwikkeling van kinderen, de houding van de vrijwilliger ten opzichte van kinderen en lokale staf een plek hebben. In de training moet duidelijk worden toegelicht:

- Wie waarvoor verantwoordelijk is binnen de organisatie.
- Wat de taken en verantwoordelijkheden van de vrijwilliger zijn.
- Wat de werktijden zijn en wie het aanspreekpunt is voor de vrijwilliger.
- Hoe om te gaan met vertrouwelijke informatie.
- Welke informatie naar buiten kenbaar mag worden gemaakt: films, foto's, verslagen, weblogs.
- Wat vrijwilligers wel en wat zij niet mogen (zoals inzien van dossiers van kinderen, spreken met ouders enz.).
- Hoe te zorgen voor een goede hechting van kinderen met vaste lokale medewerkers en waarom vrijwilligers dus niet ingezet worden in directe begeleiding van kinderen.
- Hoe binnen de organisatie rechten van kinderen worden gewaarborgd en waar eventuele misstanden te melden zijn.
- Hoe de organisatie omgaat met klachten en eventueel door de vrijwilligers gemaakte fouten.
- Hoe om te gaan met giften en meegebrachte materialen en cadeautjes (als ballonnen en snoepgoed) en ideeën van vrijwilligers rond uitstapjes en projecten.
- Hoe om te gaan met de visie en missie van het project en hoe respect te tonen voor de religieuze achtergrond van het project en/of de kinderen en ouders.
- Hoe om te gaan met calamiteiten (bijvoorbeeld brand).
- Hoe om te gaan met kinderen die zich onwenselijk gedragen: wat is beleid binnen de organisatie en hoe wordt omgegaan met straf en beloning.
- Hoe de vrijwilliger bij de kinderen wordt geïntroduceerd en hoe afscheid genomen wordt als de vrijwilliger vertrekt.

Ontvangende organisaties moeten ter plekke zorgen voor een goede introductietraining waarin al deze onderwerpen nogmaals, maar dan toegespitst op de locatie en cultuur, aan de orde komen. Dit eindigt in het afsluiten van een [vrijwilligerscontract](#) met de vrijwilliger rond thema's als taken en verantwoordelijkheden, houding ten opzichte van kinderen, omgaan met privacy van kinderen en geheimhouding.

Iedere uitzendorganisatie moet beschikken over een [protocol](#) waarin verschillende situaties zijn beschreven die kunnen voorkomen en daarbij acties die men dient te ondernemen. Situaties zijn:

- Vrijwilliger functioneert niet/ er zijn klachten over de vrijwilliger.
- De vrijwilliger heeft klachten over de begeleiding.
- De vrijwilliger maakt zich zorgen over een kind/ kinderen.

Het opstellen van een protocol voor de bovengenoemde situaties bestaat uit een aantal fasen:

- Beschrijven van verschillende situaties (casuïstiek).
- Acties die men dient te ondernemen (stappenplan).
- Identificeren van stakeholders (hulpverlening, politie, NGO's) in de landen waar vrijwilligers werken die geraadpleegd of geïnformeerd dienen te worden wanneer een kind in gevaar is.
- Samenwerking tot stand brengen met belangrijke partijen zodat men adequaat kan reageren.

5. Zorg voor een goede begeleiding tijdens het vrijwilligerswerk

- Vanuit de zendende organisatie is regelmatig contact met de vrijwilliger.
- De vrijwilliger heeft een aanspreekpersoon die hem/ haar wegwijs maakt in praktische zaken.
- Er zijn duidelijke afspraken over te verrichten werkzaamheden, taken en verantwoordelijkheden.
- De vrijwilliger is ondersteunend en nooit vervangend voor de beroepskracht.
- Er zijn duidelijke afspraken over werktijden en vrije dagen en vakanties.
- Er zijn duidelijke afspraken over eventuele religieuze verplichtingen.

6. Speciaal voor internationale stages

In geval van een internationale stage worden door de opleiding vaak nog aparte eisen gesteld om de leerdoelen van de stagiair te behalen en te voldoen aan de opleidingseisen. Vaak gaat het bij stages specifiek over het overdragen van kennis of het ontwikkelen of introduceren van een bepaalde vaardigheid (bijvoorbeeld een therapie), methodiek (bijvoorbeeld van onderwijs), of kennis (training van professionals).

In dit geval is het goed na te denken over welke van bovenstaande punten wel, en welke geen betrekking hebben op stagiaires. Opleiders moeten zich echter bewust zijn dat, alhoewel de opleiding van de stagiair voor hen het primair belang is van de stage, ook hier het belang van het kind altijd voorop dient te staan en de aanwezigheid van stagiaires nooit de ontwikkeling van de kwetsbare kinderen mag belemmeren. Goede voorbereiding is essentieel. Van belang is ook de relatie met een lokale Hogeschool, Universiteit of opleidingsinstituut zodat ter plekke begeleiding kan worden gegeven.

7. Keuze van je projectpartner

Voor zendende organisaties is het belangrijk ter plaatse een partner te hebben die de richtlijnen onderschrijft en werkt binnen de regels die door de lokale overheid zijn gesteld.

- Verzeker je ervan dat je als zendende organisatie op de hoogte bent van het overheidsbeleid ter plaatse.
 - Als die bezig is kinderhuizen te sluiten, moeten vrijwilligers er niet toe bijdragen dat dit wordt tegengegaan omdat inzet van vrijwilligers in kinderhuizen lonend is.
 - Als de overheid geen vrijwilligers in de kinderhuizen meer wil laten slapen, zorg dat je partner dan in staat is lokale staf in te zetten en dat vrijwilligers elders gehuisvest zijn.
- Werk alleen samen met een partner aan de ontwikkeling van projecten die bevorderen dat kinderen bij hun ouders en in de gemeenschap opgroeien. Voorkom dat je bijdraagt aan (onnodige) opvang in kinderhuizen.

- Zorg dat je een lokaal netwerk hebt en niet afhankelijk bent van één informant over de situatie ter plekke. Betrek bij de keuze van je partner de grote NGO's in het land (zoals UNICEF, Save the Children, Terre des Hommes en anderen) en vraag naar hun ervaring met de beoogt partner. Zij kunnen je ook informeren over overheidsbeleid en andere organisaties ter plekke. Bij stages is het goed contact te hebben met onderwijsinstellingen ter plaatse.
- Stel veel vragen: naar veiligheid, naar lokale opvang en training van de vrijwilliger, begeleiding enz. Verzeker je van het beleid van de organisatie, op papier maar zeker ook in de praktijk. Ga zelf ter plekke kijken.
- Formaliseer de samenwerking en jouw voorwaarden voor inzet van vrijwilligers en evalueer dit met de vrijwilligers die terugkomen.
- Zorg dat de organisatie ter plekke vraagt naar de VOG en vrijwilligers een code of conduct laat tekenen.

Wilt u meer weten?

Website:
www.bettercarenetwork.nl

E-mail:
info@bettercarenetwork.nl